U verwacht voor dezen nieuwen Jaargang een enkel woord van mij. Gaarne schrijf ik dat.

Het is een woord van dank aan de Lezers van „De Vriend des Huizes" voor hun medewerking, om ons groote huisgezin van ruim

vierhonderd kinderen te verzorgen. Het is zulk een bemoedigende gedachte, dat de Vader der weezen zoovele groote en kleine handen bereid maakt om voor onze kinderen te doen wat zij vermogen.

Maar ook bieden wij U hierbij onze hartelijke zegenwenschen aan voor uw hart, huis en werkkring. Moge uw levensleuze maar meer en meer worden:

God is ons een toevlucht en sterkte. PSALM 46 : 2.

Met groet en heilbede

Uw Dw.

J. SCHRIJVER.

Neerbosch, 1 Jan. 1906.

Een geleide van Machines.

TREGG'S TRIUMF.

Een verhaal uit bange dagen.

VAN

EVELYN EVERETT—GREEN, *Schrijfster van „Tom Heron van Saksen", enz.*

door MARIE.

HOOFDSTUK I.

NIEUWS!

„Neen, maar! dat is goed nieuws, buurman. Dat zou ik graag nog eens hooren! Vrouw, ben je te druk bezig, om eens even te komen luisteren? De jongens van Nottingham hebben den patroons een lesje gegeven, en 't was tijd ook, dat zij het kregen!"

Op eens stond Tregg's weefgetouw stil. De kleine, ineengedrongen man zat gebogen op zijn weefstoel, den schietspoel nog in de hand, maar het geklikklak van de trappers had opgehouden, en de schitterende, doordringende oogen van den wever waren vol gespannen verwachting gevestigd op het bleeke, verwilderde gelaat van den man op den drempel.

Dat was een heel andere verschijning. Grooter en forscher gebouwd, maakte deze man den indruk veel spierkracht te bezitten, hoewel zijn ontevreden gezicht duidelijk de sporen droeg van een ongeregeld leven, en zijn magere gestalte en ingezonken oogen van gebrek spraken. Aan het vereelte uitwas, in den vorm van een hoefijzer, op zijn handgewricht, was het te zien, dat de man een lakenscheerder was, of was geweest, maar 't was duidelijk aan zijn vervallen uiterlijk te merken, dat hij in den laatsten tijd niet veel werk had gehad.

„Vrouw!" riep Tregg nog eens, „we moeten buurman Ball wat te eten en te drinken geven voor de goede tijding, die hij ons gebracht heeft, me dunkt zoo'n pannekoek van de vrouw zal je

https://achterderug.nl

wel smaken Ball. Ga daar zitten, en laat ons het nieuws nog eens hooren. Ik dacht, dat het maar praatjes waren toen ik er in de stad over hoorde spreken. Hoeveel machines hebben zij in één nacht vernield?"

„Ongeveer twintig in den eersten nacht," antwoordde de man, wiens oogen schitterden bij het zien van het bord met pannekoeken en het glas melk, dat voor hem werd neergezet. Hij viel als een uitgehongerde wolf op het voedsel aan, en er was ook bijna iets wolfachtigs in de wreedheid, die uit zijn holle oogen straalde, toen hij zijn verhaal deed. „Maar daar bleef 't niet bij. Want Woensdagnacht, 't begon op Zondag, kwamen de mannen samen op den Mansfielder weg, en ze zeggen, dat er meer dan duizend bij elkaar waren. En toen gingen ze overal heen, waar machines waren, en rustten niet, voor zij er een honderdtal vernield hadden.

„Neen, maar wat doet 't mij goed, dat te hooren!" zei Tregg, terwijl hij zich in de handen wreef. „Als al de mannen van het platte land met dien geest bezield waren, zouden wij spoedig niets meer hooren van al die nieuwerwetsche machines, die het brood uit den mond van onze kinderen nemen. En alsof 't niet genoeg is, dat zij spinfabrieken oprichten, beginnen ze nu ook met hun machines kousen te weven en laken te scheren, en zullen ze nog eindigen met stoomweefgetouwen als er niet iets gedaan wordt, om 't hun te beletten."

Voor een oogenblik keerde Tregg weer tot zijn weefgetouw terug. Het geklikklak van de trappers klonk luid door het kleine vertrek, en de schietspoel vloog van de eene hand naar de andere met een snelheid, die het oog niet kon volgen. De scheerder, die aan de tafel zat, at het laatste stuk pannekoek op, en zette met een zucht van voldoening het leege glas neer. Toen Tregg zich weer naar hem toekeerde, was hij met een antwoord gereed.

„Ja, buurman, nu kom jij aan de beurt. Zij zullen niet tevreden zijn, voor zij de lakenwevers tot den bedelstaf gebracht hebben, evenals zij het de kousenwevers van Nottingham en de lakenscheerders van Yorkshire gedaan hebben. De heer Balfour zal zich niet tevreden stellen met de scheermachine, — daar sta ik je borg voor. Hij zal met stoomweefgetouwen laten werken, — je zult eens zien, of 't niet zoo is."

Een donkere blik verduisterde Tregg's gelaat. Het was een van die verstandige en niet onvriendelijke gezichten, gelijk men ze zoo dikwijls onder werklieden aantreft, die een vlug begrip paren aan groote beslistheid en sterkte van karakter. Voor een buitenman uit het noorden was Tregg klein en tenger, maar hij had een sterk gestel, en was tot veel hard werken in staat, terwijl hij die gevatheid van geest bezat, die dikwijls gepaard gaat met een min of meer gebrekkelijke gestalte.

„Neen, dat zal ik nooit gelooven van den heer Balfour," zei Nancy Tregg, de vrouw van den wever, die zich nu voor 't eerst in het gesprek mengde; hij is altijd een vriendelijk, rechtvaardig meester voor ons geweest, en een goed vriend ook. Hij zal ons geen armoe laten lijden, daar ben ik zeker van. Op de een of andere manier zal er wel wat op gevonden worden. Als de mannen maar geduld wilden hebben, geloof ik dat zij dit zelf wel zouden leeren inzien."

Nancy sprak met een zachte stem, en zonder het breede, ruwe, noordelijke dialect. Zij kwam uit een ander gedeelte van het land, en had in haar jeugd

https://achterderug.nl

bij nette families gediend, zoodat zij altijd den indruk maakte, beschaafder te zijn dan haar omgeving. Toch zag zij niet tegen werken op en was ze een trouwe en vriendelijke vrouw voor den man harer keuze.

Er heerschte meer ware liefde in deze kleine woning dan er gewoonlijk gevonden wordt in de huizen van onbeschaafde werklieden, als door den tijd en de gewoonte en toenemende zorgen de eerste bloei van het huwelijksleven verdwenen is.

„Geduld!" grauwde Ball, de scheerder, „'t is makkelijk voor hen, die werk hebben en eten en drinken, van geduld te praten tot hen, die dat niet hebben. Als uw kinderen van honger huilden, zoudt ge misschien wel wat minder geduldig zijn juffrouw Tregg. Een man heeft het recht werk te vragen, om zich brood te verschaffen, en als die vervloekte machines het hem ontnemen, en hem en zijn kinderen tot armoede brengen, — welnu, dan weg met de machines, zeg ik, en met hen, die ze maken en gebruiken! Zoo staat 't er mee, juffrouw, en ik zeg, dat wij, die geen werk hebben, onze rechten mogen handhaven, en voor ons levensonderhoud strijden."

„En ik zeg, dat je gelijk hebt buurman," zei Tregg luid, en overschreeuwde met zijn duidelijke, vrij hooge stem de zachte stem zijner vrouw. „Ik zeg, dat jij gelijk hebt en de jongens van Nottingham ook, en ik wensch hun veel succes. Ik zou er niets op tegen hebben, zelf een handje mee te helpen, om een paar van die machines te vernielen, en wie weet, wat er nog gebeurt, als 't zoo doorgaat. Wij mannen van ons geliefd Yorkshire zullen den patroons eens toonen, dat wij niet minder moed hebben dan de jongens van Nottingham."

„Stil, John!" fluisterde zijn vrouw, „daar is de jonge patroon zelf."

Als de twee mannen niet zoo verdiept waren geweest in hun gesprek, hadden zij al eerder kunnen merken, dat het veel donkerder in de kamer was geworden, doordat een groote, krachtige gestalte de zonnestraal, die schuin over den drempel naar binnen viel, gedeeltelijk onderschepte. De deur van het vertrek, waarin Tregg zat te weven, en dat tevens tot eetvertrek diende, kwam uit op een grasveld, dat bij het huisje hoorde. Dit huisje stond te midden van eenige andere voor in een dal, waardoor een rivier vroolijk haar loop vervolgde, en aan het eind waarvan een kleine, maar goedingerichte fabriek stond, die klaarblijkelijk in den laatsten tijd vergroot was en nog vergroot werd. Het woonhuis, dat er bij hoorde, stond niet vlak bij de fabriek maar halfweg aan de overzijde van het dal. Ongeveer op een mijl afstand lag een kleine fabrieksstad, waar een wekelijksche markt werd gehouden, en die van meer en grooter beteekenis zou worden dan iemand in dien tijd vermoedde. Want men wist toen nog slechts heel weinig af van machinerieën, en vooralsnog waren alleen zij, die ver vooruit zagen, in staat, de groote toekomst te voorspellen, die den zonen van het land, welke zich zoozeer tegen het gebruik er van verzetten, juist daardoor wachtte. Nu werd elke nieuw uitgevonden machine nog met krachtig verzet ontvangen en het ellendige en armoedige voorkomen van velen uit verschillende klassen der maatschappij scheen een bewijs, dat zij gelijk hadden, die bitter klaagden, dat het gebruik van machines de bevolking tot armoede bracht.

Zoo bitter was de verontwaardiging die thans overal heerschte in den omtrek van fabrieksplaatsen, dat het Tom Balfour makkelijk viel, het onwerp van het gesprek te raden, al ving

https://achterderug.nl

hij er slechts enkele woorden van op. Hij klemde de lippen iets vaster op elkaar, en dat was het eenige, waardoor de jonge patroon, wiens gelaat van groote vastberadenheid getuigde, te kennen gaf, dat hij de laatste woorden van Tregg had verstaan. Hij sprak Nancy aan op een vriendelijke manier, die duidelijk toonde, dat hij 't goed met haar en de haren meende, en vrij wel op de hoogte was van haar huiselijke omstandigheden.

„Goeden middag Nancy. De meisjes zijn zeker nog niet uit de fabriek terug? Als Lucie thuis komt, wil je haar dan zeggen, dat als zij niet te moe is, om nog even naar ons huis te loopen, Bridget iets voor haar heeft, dat een prettige verrassing voor haar zal zijn. En als jij morgen tijd hebt, om te helpen wasschen, zal Bridget heel blij wezen. Margot heeft weer een aanval van rheumatiek, en mag vooreerst niet met zeepsop in aanraking komen."

Nancy boog, en dankte den jongen patroon vriendelijk; zij wou heel graag komen helpen, en wist zeker, dat Lucie niet te moe zou zijn, om nog even over te loopen. Zij moest hard praten, want Tregg was met een ware woede aan het weven gegaan, terwijl Ball, die zich toen hij den jongen heer zag, niet langer op zijn gemak voelde, haastig door de bijkeuken en zoo door de andere buitendeur, weggeslopen was.

Tom Balfour's scherpe oogen hadden met één blik het geheel overzien, — het leege bord, dat de man voor zich had staan, zijn vervallen uiterlijk en de gemeene, woeste uitdrukking in zijn oogen.

„Kan die vent tegenwoordig nergens werk krijgen?" vroeg hij, nog op den zelfden luiden toon. En bij het hooren van die vraag hield Tregg plotseling met zijn werk op, en keerde zich bijna woedend naar den jongen man toe.

„En hoe zou hij werk krijgen, meneer Tom, als gij en uw vader samen scheerinrichtingen opricht, en al uw laken daar wordt geschoren en opgemaakt, in plaats dat het naar de scheerderswerkplaatsen wordt gezonden? Hoe kan een scheerder zijn brood verdienen, vraag ik u? En ik zeg, hoe moet ons soort van menschen leven, als gij werkelijk doet, wat men zegt dat gij van plan zijt te doen? Het leven is toch al hard genoeg, zooals het is; spoedig zullen wij niets meer te doen hebben dan stil te zitten en van gebrek om te komen."

Tom Balfour had een flink, knap gezicht, hoewel zijn trekken min of meer grof waren. Hij was een jonge man van ongeveer vijf en twintig jaar, en had zijn heele leven onder deze menschen doorgebracht. Hij kende hen goed: en hij hield van ze en had achting voor hen. Hij voelde medelijden met een lijden, dat hij niet bij machte was te voorkomen. Hij was bereid, geduldig en vriendelijk te zijn, wanneer en waar hij kon, maar hij behoorde niet tot hen, die zich door eenig vertoon van geweld van hun besluiten laten afbrengen, veeleer versterkte tegenstand hem in een eens genomen besluit. Maar hij had één karaktertrek, die hem de toegenegenheid verwierf van allen, met wie hij in aanraking kwam, — hij raakte nooit uit zijn humeur, en was altijd bereid, naar een tegenstander te luisteren.

„Ja Tregg, het is een moeilijke tijd," antwoordde hij, „moeilijk voor ons patroons even goed als voor jullie werklieden. Die ongelukkige oorlog, waaraan maar geen einde schijnt te komen, brengt een vreeselijke ellende over het land. Maar wees eerlijk, Tregg, wees eerlijk, en geef aan de nieuwe machines niet de schuld van iets, waarmede zij niets hoegenaamd te maken hebben.

https://achterderug.nl

Tregg zweeg koppig stil. Was het iemand anders geweest dan meneer Tom, — meneer Tom, dien hij als een klein kind op den arm had gedragen en die van zijn jeugd af aan, hun huis in en uit had geloopen, — hij zou zijn weefgetouw weer in beweging gebracht hebben, om daardoor aan alle gesprek een einde te maken, maar juist, omdat het meneer Tom was, stond Tregg hem toe te zeggen, wat hij te zeggen had.

„Het is de oorlog, Tregg, waardoor voor het brood en al het andere hongersnoodprijzen moeten worden betaald; het is de oorlog, die de buitenlandsche markten sluit, en de patroons de handen bindt, zoodat wij soms niet weten, wat te doen, om de zaken gaande te houden. Loonen moeten worden uitbetaald, en aan ontelbare handelsvorderingen worden voldaan, en intusschen liggen onze goederen opgestapeld in onze magazijnen, en er is niet veel hoop, dat wij ze vooreerst zullen kwijtraken. Degenen onder ons, die contracten hebben gesloten met de regeering kunnen tegenwoordig geld verdienen, — maar wij anderen hebben op onze wijze een even moeilijken strijd te voeren als jullie."

„Ik ben er zeker van, dat 't zoo is, meneer Tom," zei Nancy ernstig, met een smeekenden blik op haar man, die de schouders optrok; „ik geloof zeker, dat de machines alleen niet al de ellende veroorzaken, die wij rondom ons zien."

„De machines maken, dat Ball en zijne kinderen honger lijden," zei Tregg op harden, somberen toon, „het is de oorlog niet, die zijn zaak heeft te gronde gericht, en een bedelaar van hem heeft gemaakt."

„Neen, het is de drank en zijn eigen domheid en koppigheid," antwoordde Tom kalm. „Als Ball iemand was geweest, op wien men aan kon, en het werk op tijd had afgeleverd, zouden velen hem nu nog gebruiken, al hebben Balfour's fabrieken thans hun eigen scheerinrichting. Denk je, dat het voor ons aangenaam is, Tregg, af te hangen van een troep dronken scheerders, zooals Ball in dienst had, en onze klanten teleur te stellen, en contracten te breken, omdat ons laken van den een naar den ander gestuurd wordt, en de scheerders er niet voor zorgen willen, dat het op tijd klaar is? Ik beweer niet, dat, als de scheerders niet met recht bekend hadden gestaan als een troep onbetrouwbare dronkaards, er geen gebruik van de scheermachines zou zijn gemaakt, maar ik zeg, dat 't gedeeltelijk de schuld van de scheerders is, dat de patroons die 't eerst in werking hebben gesteld. Ik verzeker je, dat het een groot geluk is, niet langer afhankelijk te zijn van zoo'n bende als Ball in zijn werkplaats had."

„Dat kan wel wezen, meneer Tom, maar dat neemt niet weg, dat de scheerders menschen zijn, die kinderen hebben, — en die lijden gebrek."

„Als zij betrouwbaar en matig waren geweest, had men hen kunnen gebruiken, om de machines te bedienen. Als Ball iemand was, dien men vertrouwen kon, zouden wij zelf hem de zorg voor de scheermachine hebben opgedragen. Tregg, Tregg, bedrieg jezelf toch niet, zooals enkelen van je kameraden doen, want jij hebt meer verstand dan zij. Kun je niet zien, dat juist door het gebruik van machinerieën een enorm groot arbeidsveld voor de arbeidende klasse geopend wordt. Machines moeten gemaakt, bediend en hersteld worden. Het dubbele en driedubbele werk zal gedaan worden, en er zullen meer en meer handen noodig zijn, om aan de groote aanvraag te voldoen. Ik zal niet zeggen, dat er op sommige plaatsen geen ellende door zal ontstaan. Elke

https://achterderug.nl

verandering, op welk gebied ook, drukt zwaar op enkele personen, en dat zal ook hier het geval zijn. Maar ik geef je mijn woord van eer, en ik verzeker je dat ik de economische zijde van de zaak bestudeerd heb, dat op den duur deze machines de vrienden en niet de vijanden van de werklieden zullen zijn. Vele fabrieksartikelen zullen in prijs verminderen. Je zult in staat zijn, jezelf en je kinderen goedkooper te kleeden. Er zal veel vraag zijn naar bekwame vakarbeiders, — want voor machines zijn knappe werklieden noodig. Er zal werk gevonden worden voor jongens en meisjes, zooals je zelf al gemerkt hebt door de spinfabriek. Jijzelf stuurt immers drie van je kinderen naar Wilton's fabriek; jij moest dus weten, dat al nemen de machines enkelen het werk uit de handen, zij anderen van werk voorzien. Al staat je vrouw's spinnewiel stil, je twee oudste meisjes leeren toch op een nuttige wijze haar brood verdienen in de spinfabriek daarginds."

Tregg's gelaat gaf duidelijk afkeuring te kennen.

„Natuurlijk moeten de meisjes iets doen, maar als 't niet zulke slechte tijden waren, zou geen dochter van mij in de fabriek werken, om door den opzichter geslagen of gestompt te worden, en de leelijke woorden te leeren, die zij daar hooren. Als moeder thuis kon spinnen, zooals vroeger, zou geen dochter van mij harde woorden en slagen hoeven te verdragen, alleen om te leeren spinnen, wat de meisjes handig genoeg afgaat."

„Maar terwijl de meisjes spelen," zei Nancy bedaard, „breken de draden af, en moet de draaier zijn machine stilzetten, om ze vast te hechten. De meisjes moeten op haar werk letten, als zij er mee bezig zijn, en spelen, als zij er mee klaar zijn. Mannen hebben niet zooveel geduld als vrouwen, maar een meisje, dat in een fabriek werkt, moet haar oogen op haar werk houden. Onze meisjes krijgen nu maar zelden met den stok; zij hebben geleerd op haar werk te letten."

„Juist," zei meneer Tom, „en dat is een les, die men 't best leert, als men jong is. Ik heb in mijn jeugd ook dikwijls genoeg kennis gemaakt met den stok en ik geloof, dat ik er meer door heb geleerd dan door iets anders. Ik vind de gedachte, dat meisjes geslagen worden, evenmin aangenaam als jij Tregg, maar ik kan niet anders dan zeggen, dat niemand van ons er slechter aan toe is, omdat hij geleerd heeft, wat tucht is, en als wij dat jong geleerd hebben, bespaart 't ons soms, als wij ouder zijn geworden, een bitterder ervaring. Er zijn dingen in het leven, die moeilijker te verdragen zijn dan harde slagen."

Tom zag den wever vast in het knorrige gelaat. Hij hield werkelijk veel van den man, dien hij zijn leven lang gekend had, en achtte hem hoog, en 't speet hem zeer te zien, hoe Tregg van maand tot maand en van jaar tot jaar bitterder gestemd werd.

Het waren slechte tijden, en bijna alle klassen der maatschappij leden min of meer onder den druk van den langen, wreeden oorlog, gedurende de eerste vijftien jaren der eeuw, waarvan er nu nog slechts twaalf voorbij waren. Er was soms sprake van vrede, maar het was een vrede, die scheen te verdwijnen, nog voor het gerucht er van bevestigd was; en de prijs van de levensmiddelen steeg aldoor, terwijl het sluiten van buitenlandsche markten groote slapte in den handel veroorzaakte en menigeen telkens opnieuw bij het naderen van den winter voor armoede en gebrek vreesde.

Tot Tregg's eer moet gezegd worden, dat er geen zelfzucht was in zijn boos-

https://achterderug.nl

heid en bitterheid. Wat zijn handwerk, het weven, betrof, dat had men tot nog toe vrij wel met rust gelaten. Stoomweefgetouwen waren in enkele plaatsen ingevoerd, en dreigden den handwevers hun werk te ontnemen, maar tot nog toe werden zij in deze streek niet gebruikt. De armoe en ellende die hij overal om zich heen zag, stemde hem zoo bitter. Hij had een groot huizgezin, en kon slechts in zijn eigen behoeften voorzien. Het was maar weinig, wat hij geven kon, om den nood van vrienden en kameraden te lenigen, en zijn onmacht om te helpen, maakte hem hoe langer hoe somberder en bitterder. 't Was onmogelijk, niet in te zien, dat, als de honger ten laatste zijn eigen lievelingen zou beginnen te kwellen, de sluimerende booze geest van den

Voor eens stond TREGG'S weefgetouw stil.

https://achterderug.nl

hartstocht in hem zou ontwaken, en hij zich aan geen wet zou storen, maar gereed zou zijn voor elke daad van geweld.

Tom Balfour begon dat met angst en droefheid in te zien, want hij wist, dat zijn vader en hij weldra de nieuwe stoomweefgetouwen, waarvoor het gebouw bijna gereed was, zouden laten zetten, en hoewel zij vast van plan waren voor den bekwamen werkman een plaats te vinden in de nieuwe fabriek, twijfelde Tom soms wel eens, of Tregg die ooit zou aannemen, en niet liever gemeene zaak zou maken met de woeste benden zwervende mannen, die het land afliepen om werk te zoeken, dat hun was ontnomen, en voedsel, dat zoo vreeselijk schaarsch was, — mannen, in staat tot alle mogelijke daden van geweld, voortgezweept door haat, die alom, op markt en heuvel, en waar er slechts gelegenheid toe was, gepredikt werd, mannen, wier naam tot een schrik in het land werd, en voor wier onwettige daden van plotselinge wraak geen patroon zich meer veilig voelde.

Tregg antwoordde niets op de woorden van den jongen patroon, maar zat ineengedoken op zijn weefstoel, met zijn voeten heen en weer te schuiven op de trappers, alsof hij verlangde, ze weer in beweging te brengen. Tom begreep den wenk, wenschte hun goeden dag, en ging heen met zijn handen in de zakken. Tot Nancy, die met een angstigen blik naar de gefronste wenkbrauwen van haar heer en meester een beleefde buiging maakte, zei hij.

„Als ik mij niet vergis, heeft een van je kinderen bepaald aanleg voor werktuigkundige, Nancy, kleine Billy kijkt altijd naar de machines, als zij in werking zijn, en men heeft mij gezegd, dat, als er iets verkeerd gaat, hij even gauw, als wie dan ook, ziet, wat er aan hapert, en men reeds bij meer dan een gelegenheid gebruik heeft gemaakt van zijn kleine vingers. Als hij zoo voortgaat, is zijn fortuin gemaakt."

„Billy is verzot op raderen en zulk soort van dingen," zei Nancy glimlachend. „'t Is best mogelijk, dat 't hem nog eens te pas kan komen, hoewel hij nu nog maar een kleine deugniet is."

Tom ging het dal door naar de fabriek met gefronste wenkbrauwen, en in gedachten verdiept. Balfour's fabriek was een inrichting waar het laken afgewerkt werd, en 't waren nu juist zeer slechte tijden voor alle lakenfabrikanten, behalve voor hen, die leverden aan het leger en de marine.

Toen hij langs het gebouw ging, waaruit het gedreun van de scheermachine hem tegemoet klonk, kwamen er twee kleine jongens uit, een van hen liep hard naar Tom toe, en legde zijn smal handje in die van den krachtigen jongen man.

„Billy en ik hebben den heelen middag naar de scheermachine gekeken, zei hij. „Billy gaat nu naar huis, om thee te drinken. Laat mij met jou meegaan, Tom."

„Ik ga naar de Herdersons," zei Tom glimlachend. „Kun je zoover loopen, Hyla?"

„Natuurlijk, kan ik dat," antwoordde het kind dadelijk, en de broeders beklommen hand in hand het steile pad tegenover de fabriek.

HOOFDSTUK II.

VRIENDEN EN BUREN.

Onderweg was Tom stil en in gedachten verdiept, maar Hyla praatte aldoor over de wonderlijk sneldraaiende machines, waarover hij even verrukt was als zijn speelkameraadje, Tregg's

https://achterderug.nl

zoontje Billy. „Wij gaan ook een machine maken, Tom, Billy en ik," zei hij. „Het is een machine, om onze booten stroomopwaarts te brengen, als wij er de rivier mee zijn afgezakt, en het water zal maken, dat zij zich voortbewegen. Billy heeft al een rad gemaakt, en we zullen ook zeilen maken. Ik zal het je alles eens uitleggen," en Hyla babbelde voort, meer tot zichzelf dan tot zijn broer, want Tom was nog afgetrokken en ernstig, ofschoon hij nu en dan een woord zeide, om zijn kleinen metgezel te toonen, dat diens gepraat hem niet verveelde.

Nadat Hyla over zijn eigen machine uitgepraat was, zweeg hij ook een tijdlang, en zeide toen opeens:

„Tom, ben je van plan, weefgetouwen, die van zelf gaan, in de nieuwe fabriek te gebruiken?"

„Weefgetouwen, die geheel vanzelf gaan, bestaan niet, maar wij zijn van plan zoo spoedig mogelijk met stoomweefgetouwen te gaan werken."

„Zullen daardoor niet een hoop menschen gebrek moeten lijden?"

„Neen, Hyla, dat hoop ik niet, ten minste niet op den duur. Als wij ze hier in Engeland niet gebruiken, dan zal het volk weldra gebrek lijden."

„O, Tom, waarom?"

„Omdat ze in het buitenland beginnen machines te gebruiken, die de Engelschen hebben uitgevonden. Daardoor zullen zij weldra in staat zijn, goederen naar Engeland te zenden, die goedkooper zullen zijn dan die, welke wij kunnen maken, als wij de machines niet gebruiken. Natuurlijk zullen de menschen de goedkoope goederen koopen, vooral, als zij mooier en beter zijn dan de dure, en over 't geheel leveren stoomweefgetouwen beter werk dan handweefgetouwen, ofschoon ik er zeker van ben, dat men voor sommig werk lang van de laatste zal gebruik maken. Natuurlijk zouden wij onze fabrieken moeten sluiten, als wij onze goederen niet konden verkoopen, en dat zou een vreeselijke ellende en armoede ten gevolge hebben. Nu echter, als wij maar geen oorlog hadden, de levensmiddelen minder duur waren, en de belasting niet zoo hoog was, zou men slechts hier en daar in 't eerst een moeilijken tijd hebben door te maken. Geloof mij, Hyla, het is de oorlog, niet de machines, die den strijd om het bestaan thans zoo zwaar maakt."

Hyla zag naar zijn broer op met een gezicht, waarop duidelijk te lezen stond, dat hij alles begrepen had.

„Ik zal dat eens aan Billy vertellen," zei hij, „Billy en ik houden veel van de machines. Maar Billy zegt, dat zijn vader en de andere mannen de fabriek in brand zullen steken, als de stoomweefgetouwen er zijn. Denk je, dat ze het doen zullen, Tom?"

„'t Is mogelijk, dat ze het probeeren," antwoordde Tom, met een vastberaden trek om den mond; en meer zei hij er niet van.

Tom Balfour zag er soms ouder uit dan hij was. Hij was de oudste en Hyla de jongste uit een gezin van zeven kinderen, en zij beiden waren de eenig overgeblevenen. De heer Balfour, de fabriekseigenaar, een man van zestig jaar met een ernstig gelaat en grijs haar, had veel leed in zijn leven ondervonden, en de menschen zeiden, dat 't geen wonder was, dat hij stil en eenzelvig was geworden, en geheel in zijn zaken opging, zonder zich veel om 't gezellig verkeer te bekommeren.

Hij en zijn zwakke vrouw waren innig met elkaar verbonden geweest, en hij was een liefhebbend en toegevend vader geweest voor de teere dochtertjes, die gekomen waren om zijn huis een tijdlang op te vroolijken, en voor zijn oogen hadden gebloeid en